

Михайленко О.В. к.е.н., доцент

Чернелевський Л.М. к.е.н., професор

НУХТ

ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ ВИРОБНИЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ

Дослідження ефективності діяльності підприємств потребує застосування теоретико-методологічного інструментарію, спрямованого на визначення сукупних господарських можливостей підприємства щодо його поточного функціонування та стабільного розвитку. Питання формування теоретичних і методичних засад щодо вирішення завдань визначення оцінки та ефективного управління потенціалом підприємства за умов ринкової економіки недостатньо опрацьовані як у науковому, так і в організаційно-практичному аспектах. Але в умовах розвитку можливостей соціально-економічних систем підприємств та удосконалення понятійного апарату виробничого потенціалу стало можливим визначення та оцінка його вартості з урахуванням фактору часу та причин, що охоплюють всі сторони господарської діяльності підприємств.

Оцінка виробничого потенціалу дозволяє встановити рівень його ефективності, причини, що спричиняють зміни та впливають на процес управління і функціонування. Цей процес відображається через систему показників, в основу якої має бути покладена структурна модель, що врахує сукупність теоретичних передумов та фактичної динаміки показників, які входять в модель.

При оцінці виробничого потенціалу підприємства необхідно враховувати, що останнє виступає товаром із усіма характерними для нього властивостями серед яких в першу чергу можна виділити корисність для покупця та витрати на створення або формування.

Найбільш об'єктивним та адекватним критерієм оцінки потенціалу підприємств вважається їх ринкова вартість, яка служить базисом для оціночної методології. Класифікація методів, що застосовуються при оцінці виробничого потенціалу проводиться відповідно до різних ознак, які відображають взаємозв'язок ресурсів, процесів та отриманих результатів. Формування вартості залежить від впливу чинників, які доцільно поділити на загальні (ті, що безпосередньо не пов'язані з об'єктом оцінки), локальні (ті, що безпосередньо пов'язані із окремим класом об'єктів оцінки) та індивідуальні (ті, що безпосередньо зумовлені конкретним об'єктом оцінки).

Оцінка виробничого потенціалу здійснюється з позицій доходного, витратного та порівняльного підходів (рис.1). Кожен із перерахованих підходів передбачає застосування притаманних лише йому методів. Так при застосуванні доходного підходу найчастіше використовуються методи

капіталізації та дисконтованих грошових потоків. Витратний підхід передбачає застосування методів чистих активів та ліквідаційної вартості. Порівняльний використовує методи ринку капіталу, угод та галузевих коефіцієнтів.

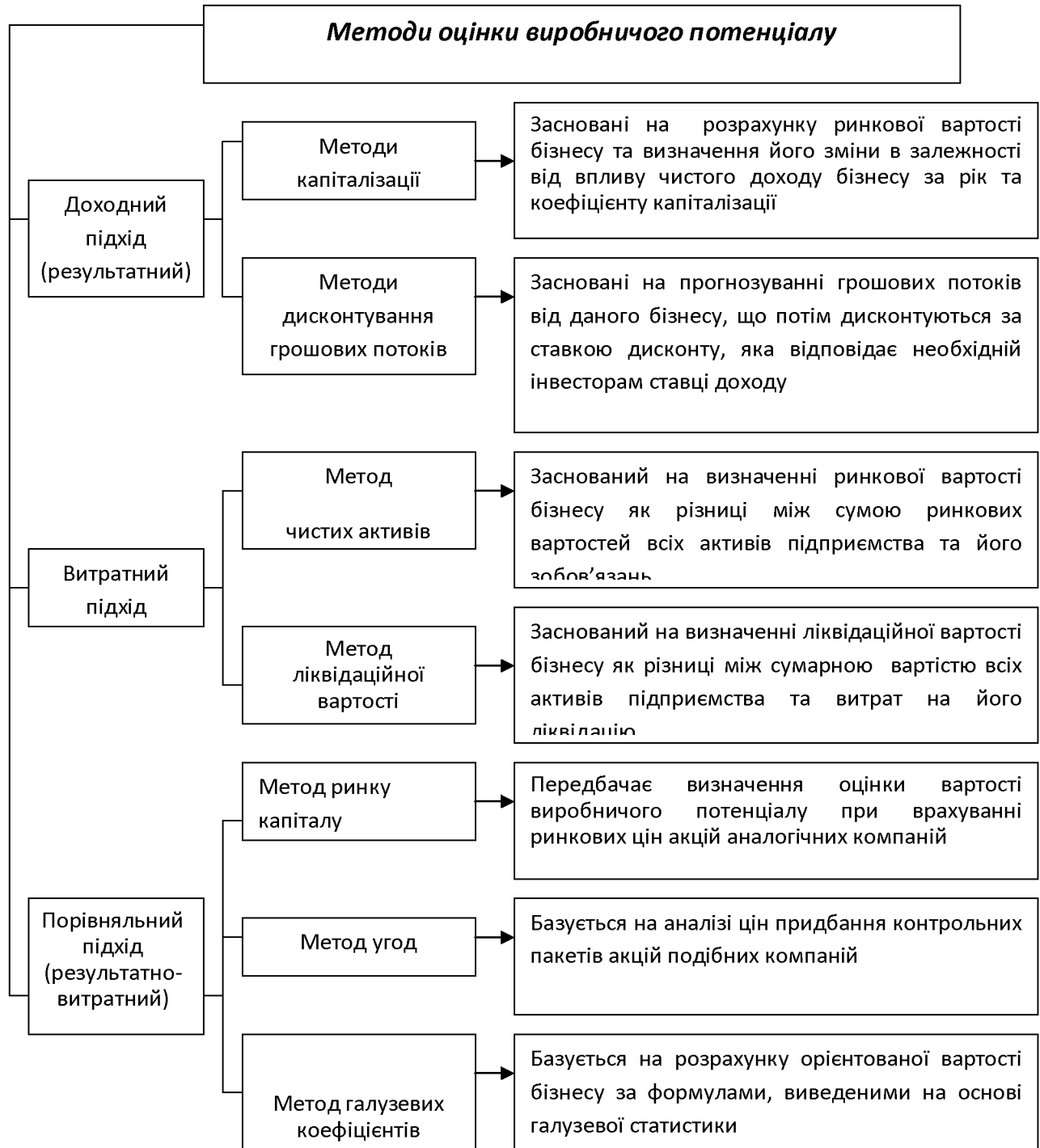

Рис. 1. Групування методів, що застосовуються при оцінці виробничого потенціалу за різноманітними підходами

Показники, що відображають сутність перерахованих методів, поєднують два економічних процеси – отримання доходу на капітал та відшкодування капіталу інвестора-власника. Головним фактором при оцінці з позиції дохідного підходу є величина доходу, який визначає величину вартості об'єкта, тривалість періоду його одержання, ступінь та види ризиків, що супроводжують процес оцінки. Ці методи в основному базуються на принципах очікування, заміщення та попиту і пропонування.

Застосування витратного підходу притаманне в першу чергу для установ, для яких отримання доходу не є основою для інвестицій. Методи, що входять до групи витратного підходу, передбачають ресурсну оцінку всіх складових підприємства на підставі обліку всіх витрат, необхідних для його відтворення. Цей підхід на сучасному етапі є найбільш поширеним, а в деяких випадках і єдино можливим за умови нестабільності економічної системи, недостатнього рівня теоретичної підготовки фахівців тощо.

У випадку існування активного ринку порівняних об'єктів власності, особливо ефективним є порівняльний підхід. В основу методів цієї групи покладено припущення про укладання угод згідно із заведеними традиціями чи колишнім досвідом.

Методи, що відповідають цій класифікаційній ознаці, можуть бути виділені і на основі іншої класифікаційної ознаки – врахування фактору часу, що враховується під час оцінки, або орієнтації для застосування (рис. 2).

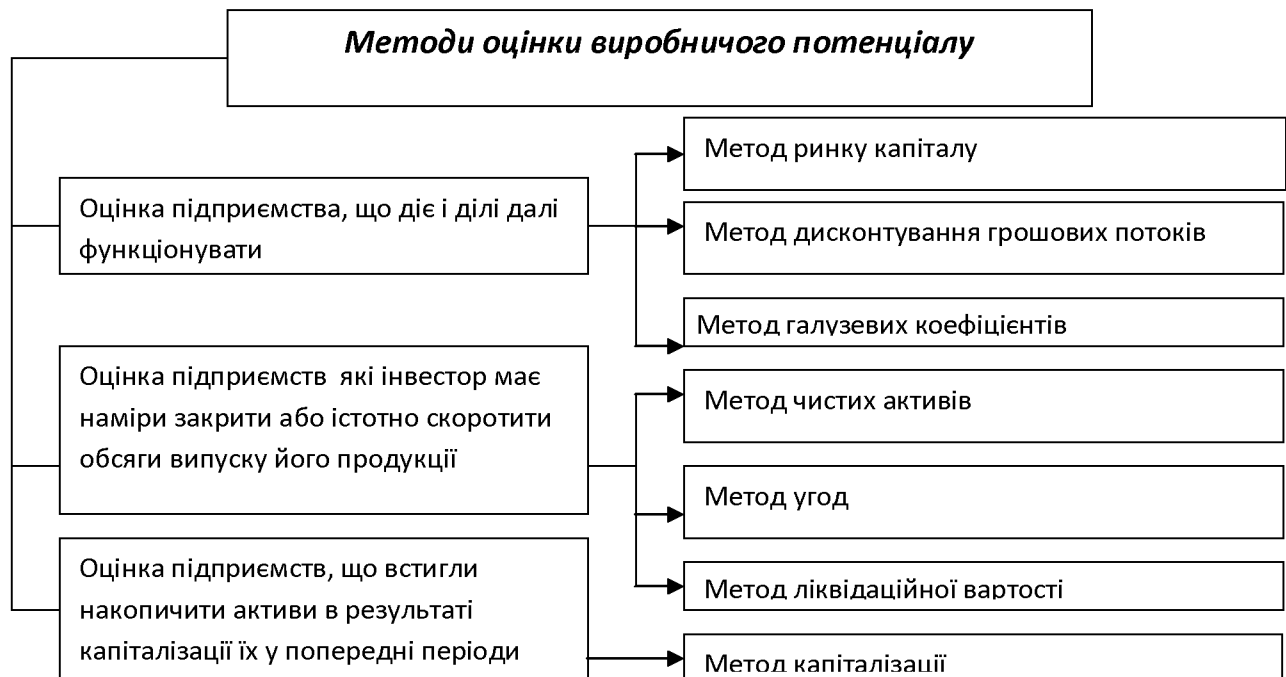

Рис. 2. Групування методів, що застосовуються при оцінці виробничого потенціалу за різноманітними підходами

Отже, врахування класифікаційних ознак методичних прийомів, що застосовуються при оцінці виробничого потенціалу, визначення їх економічної сутності та напрямків застосування дозволить більш ефективно використовувати показники, які є основою будь-якої методики, розкривати галузеві особливості підприємств та враховувати специфіку їх організаційно-виробничої структури і на базі цього розробляти заходи щодо підвищення ефективності підприємства в цілому.